



ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ Универзитета у Бањој Луци			
ПРИМЉЕНО: 23. 9. 2020			
ОРГ. ЈЕД.	БРОЈ	ПРИМЛ.	ПРИМЛ. ПОСТ.
13/1	1586	20	

## ИЗВЈЕШТАЈ

*о оцјени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације*

### I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовео комисију: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци

Датум именовања комисије: 10.09.2020. године

Број одлуке: 13/3.1430-XV-7/20

Састав комисије:

1. Поповић Горан	Редовни Професор	Међународна економија и Теоријска економија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Бањој Луци		Предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Жарковић Васиљ	Ванредни Професор	Међународна економија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Бањој Луци		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Ковачевић Радован	Редовни Професор	Међународни економски односи
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Београду		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

## II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Дражен (Живко) Марјанац
2. Датум рођења: 27.03.1984. Мјесто и држава рођења: Бања Лука, Босна и Херцеговина

### II.1 Основне студије

Година уписа:  Година завршетка:  Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет за пословни инжењеринг и менаџмент Бања Лука

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Менаџмент

Звање: Дипломирани економиста

### II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа:  Година завршетка:  Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет за пословни инжењеринг и менаџмент Бања Лука

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Финансијско-банкарски менаџмент

Звање: Магистар пословне економије

Научна област: Финансије и банкарство

Наслов завршног рада: Управљање банкарским ризицима у пословним активностима банкарског сектора Босне и Херцеговине

### II.3 Докторске студије

Година уписа:

Факултет/и: Економски факултет Универзитета у Бањој Луци

Студијски програм: Међународна економија

Број ECTS до сада остварених:  Просјечна оцјена током студија:



## II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија <sup>1</sup>
1.	Marjanac, D., & Alfirević, A.M. (2020). Special Economic Zones: The Impact and Implications on Economic Growth with Reference to the Chinese Model. <i>Acta Economica</i> , 18(32), 85-106. UDC 330.101.541.338.246.2 DOI: 10.7251/ACE2032085M	Прва категорија
<p><i>Кратак опис садржине: Предмет истраживања односи се на анализу утицаја специјалних економских зона на економски раст земаља које су примијениле наведени концепт економског развоја, са освртом на кинески модел. Циљеви истраживања су да се научној и стручној јавности обезбиједи преглед механизма функционисања специјалних економских зона и импликација на циљане макроекономске параметре. Истраживање је спроведено анализом релевантне литературе, методом дедуkcије и квантификације утицаја специјалних економских зона на економски раст. Истраживање ће дати одговор на проблем истраживања који је сублимиран у питању: Да ли и на који начин специјалне економске зоне стимулишу економски раст?</i></p> <p><i>Резултати истраживања показују постојање јаке везе и степена детерминисаности између специјалних економских зона и таргетираних макроекономских параметара. На тај начин потврдиће се основна хипотеза да специјалне економске зоне имају значајан утицај на инклузиван и одржив економски раст националне економије, као и приступ високим технологијама, иновацијама и know-how.</i></p> <p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:      <u>ДА</u>            НЕ            ДЈЕЛИМИЧНО</i></p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
2.	Marjanac, D. (2020). The Effect of the Exchange Rate System on Economic Growth of Bosnia and Herzegovina. <i>Anali Ekonomskog fakulteta u Subotici</i> , 56(43), 49-65. UDC 339.743(497.6) DOI: 10.5937/AnEkSub2001049M	M 53
<p><i>Кратак опис садржине: Предмет истраживања односи се на анализу утицаја система девизног курса у Босни и Херцеговини на макроекономске показатеље економског раста. Циљ истраживања је да се омогући теоријски и аналитички преглед механизма функционисања и утицаја система девизног курса на инклузиван и одржив економски раст у дугом року. Истраживање је спроведено примјеном анализе релевантне литературе, методе дедуkcије и економетријским израчунима утицаја система девизног курса на макроекономске показатеље, односно, на бруто домаћи производ, запосленост и трговински биланс. Истраживање ће понудити одговор на истраживачко питање: Да ли систем девизног курса има утицај на економски раст Босне и Херцеговине у дугом року?</i></p> <p><i>Резултати истраживања показују постојање релације и утицаја система девизног курса на таргетиране макроекономске параметре. Закључци истраживања односе се на потврђивање основне хипотезе да девизни курс конвертибилне марке има утицај на раст бруто домаћег производа, запосленост и трговински биланс Босне и Херцеговине у дугом року. Ово</i></p>		

<sup>1</sup> Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публикавању научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).



истраживање је дијелом интересантно са аспекта имплементације модела слободних зона, посебно из угла страних инвеститора.

Слободне зоне, посебно у комбинацији са стимулативном политиком девизног курса могу допринијети расту екстерне конкурентности, те повећењу трговинске размјене и економског раста. Углавном, допринос истраживања се огледа у томе да је научној и стручној јавности представљена анализа утицаја система девизног курса на раст, те могуће алтернативе и промјене система који ће омогућити бржи и стабилнији економски раст у дугом року.

Рад припада проблематици докторске дисертације:      ДА              НЕ      ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
3.	Marjanac, D. (2014). Monetarna politika FED-a, uzroci i posljedice nastanka svjetske ekonomske krize. <i>Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo (8)</i> , 201-209. UDC 336.717:339.187.6(497.6) DOI: 10.7251/ZREFIS1408201M.	Прва категорија

Кратак опис садржине: Свјетска економска криза, која је настала 2008. године, озбиљно је уздрмала тржишта финансијских инструмената, новца и капитала у свијету, понуду и тражињу за производима и услугама. Утицај кризе се и данас може осјетити у реалном сектору економије и на тржишту рада. Многе мјере које су предузете како би се неутралисали ефекти кризе су се показале као погрешне и неефикасне. Систем Федералних Резерви, као централни монетарни ауторитет у САД-у, представља значајан фактор који је дјеловањем и погрешним одлукама директно утицао на настанак и развој кризе.

Рад припада проблематици докторске дисертације:      ДА              НЕ      ДЈЕЛИМИЧНО

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
4.	Marjanac, D. (2015). Economic aspects of breakup of Yugoslavia. <i>Proceedings of the Faculty of Economics in East Sarajevo (11)</i> , 83-92. UDC 338.124.2:323(497.1) DOI: 10.7251/ZREFIS1511083M.	Прва категорија

Кратак опис садржине: Економија СФРЈ је по многим показатељима, а посебно са аспекта привредне структуре, била специфична. Представљала је заједницу шест република са социокултуролошким, друштвеним и економским разликама које су се повећавале деценијама, што је, уз геополитичке околности довело до дезинтеграције земље. Економски систем бивше државе био је базиран на моделу самоуправљања, и на одређен начин представао је хибрид капитализма и социјализма. За њега се сматрало да ефикасно користи средства за производњу, повећава продуктивност рада, врши расподелу дохотка и ствара производ који је конкурентан на домаћем и иностраном тржишту. Међутим, наведени систем имао је великих недостатака који су, поред промјена на свјетским тржиштима, довели до рецесије, високих стопа инфлације, пада продуктивности радника и конкурентности финалних производа на тржиштима, што је резултовало колапсом цјелокупног система. Још у овом систему стварање су претпоставке за ослобађање производње од великих пореских и царинских оптерећења, па су уз прекогранични промет, који је био највише развијен у бившој Републици Словенији, почеле да се јављају и прве индустријске зоне. Међутим, ниска продуктивност рада и остала оптерећења нису довели до значајнијег раста производње.

Рад припада проблематици докторске дисертације:      ДА              НЕ      ДЈЕЛИМИЧНО



Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
5.	Marjanac, D. (2014). Uloga Currency Board-a u monetarnoj stabilizaciji i ekonomskom razvoju BiH. <i>Economy and Market Communication Review</i> , 4(1), 104-120. UDC 336.748.12(497.6) DOI: 10.725/EMC1401104M.	Прва категорија
<p><i>Кратак опис садржине: Девизни курс представља цијену по којој се једна валута мијења за другу и важан индикатор конкурентности привреде на свјетском тржишту. Валутни одбор представља систем фиксног девизног курса гдје се домаћа валута веже за једну или више валута, као резервну валуту. Разлози увођења и примјене валутног одбора, на примјеру свих земаља, су велике економске кризе у земљи праћене нестабилним политичким окружењем. Валутни одбор у овим ситуацијама служи као ефикасно средство успостављања макроекономске равнотеже, стабилности паритета домаће валуте и цијена на краћи и средњи рок. У дужем временском периоду Валутни одбор може представљати ограничавајући фактор привредног развоја земље, због ограниченог дејства монетарне политике, као важног инструмента привредног раста и развоја. У Босни и Херцеговини се, за разлику од већине држава, које имају систем промјењивих девизних курсева, примјењује ригидна форма фиксног девизног курса, или Currency board. Њиме се настоји обезбједити стабилан економски систем у земљи, стабилност цијена, односно, ниска стопа инфлације. Његова примарна улога је у потпуности испуњена, што представља значајну основу за самостални економски развој земље. Данас у Босни и Херцеговини не постоји могућности инфлаторне манипулације, девизни курс нема великих осцилација, што доприноси макроекономској стабилности земље. Currency board се одржао до данас, без великих потреса и захтјева за његовим укидањем, али и лимитирајућим утицајем као фактор стимулације привредног раста и развоја. Политика девизног курса у Босни и Херцеговини представља важан фактор приликом креирања или имплементације модела слободних економских зона.</i></p>		
<p>Рад припада проблематици докторске дисертације:      ДА                      НЕ      <b><u>ДЈЕЛИМИЧНО</u></b></p>		

Да ли кандидат испуњава услове?

ДА

НЕ

### III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

Биографија:

Проф. др Горан Поповић редовни професор на ужим научним областима Међународна економија и Теоријска економија, на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци. Предаје предмете: Економија Европске уније, Основи економије, Макроекономија отворене привреде, Интеграција и регионализација свјетске привреде, а на другим факултетима Универзитета Просторну и урбану економију.

На другим факултетима у БиХ предаје: Основе економије и Економију Европске уније.

Објавио је девет (9) монографија и уџбеника, укључујући монографију о слободним зонама, и преко педесет (50) научних радова (већи број у репрезентативном цитатним базама).

Уредник је часописа Acta economica, члан уређивачког одбора Economic World, New York,

члан уређивачких одбора више часописа у БиХ и Србији. Био је рецензент више десетина научних радова и књига, рецензира радове са SSCI, DOAJ, ERIH PLUS листе.

Ментор је више магистарских, мастер и докторских радова, координатор и члан тимова у изради десет пројеката националног значаја.

Професор Поповић испуњава услове за ментора јер је као први аутор објавио један рад у часопису са SSCI листе, три у часописима из базе SCOPUS и два у DOAJ или ERIH PLUS.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Поповић, Г., & Ерић, О. (2012). Утицај слободних зона на економски раст земаља Западног Балкана. <i>Економски видици</i> , 4, 663-676.
2.	Popović, G., & Erić, O. (2013). The impact of free zones on a balanced development of the European Union. In <i>Proceedings of III International Scientific Conference Economy of Integration</i> , 255-275. 5-8.12.2013. Tuzla: Ekonomski fakultet.
3.	Popović, G., Lojović, M., & Erić, O. (2016). Free economies zones and development of Bosnia and Herzegovina in the Eurointegration process. <i>Glasnik Herald</i> , 20(20), 77-95.
4.	Popović, G., Erić, O., & Stanić, S. (2020). Trade Openness, Institutions and Economic Growth of the Western Balkans Countries. <i>Montenegrin Journal of Economics</i> , 16(3), 219-230.
5.	Popović, G., Erić, O., & Stanić, S. (2019). Foreign trade liberalization and economic growth - The case of the Republic of Srpska. <i>Economics</i> 7(2). December 2019.
6.	Петковић, С., Поповић, Г., & Ерић, О. (2020). <i>Утицај специјалних економских зона на привредни развој и предузетништво: модел за Републику Српску</i> . Стручна студија/Working paper. Бања Лука: Центар за пројектни менаџмент и предузетништво Економског факултета Универзитета у Бањој Луци. <a href="http://www.cpme.ef.unibl.org/usluge-centra/publikacije/">http://www.cpme.ef.unibl.org/usluge-centra/publikacije/</a>

Да ли ментор испуњава услове?

ДА

НЕ



## IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

### IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

УТИЦАЈ СЛОБОДНИХ ЗОНА НА ЕКОНОМСКИ РАСТ ЗЕМАЉА У РАЗВОЈУ

Наслов тезе је подобан?

ДА

НЕ

### IV.2 Предмет истраживања

Предмет истраживања дисертације припада области међународне економије и односи се на теоријску и емпиријску анализу утицаја слободних зона на економски раст земаља у развоју.

Предмет истраживања је подобан?

ДА

НЕ

### IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

#### Књиге:

1. Adamović, S. (2008). *Ekonomski dijalozi*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
2. Acemoglu, D., & Robinson, J. (2014). *Zašto narodi propadaju: Poreklo moći, prosperiteta i siromaštva*. Beograd: Clio.
3. Bajec, J., & Joksimović, Lj. (2010). *Savremeni privredni sistemi*. Beograd: Centar za istraživačku delatnost Ekonomskog fakulteta.
4. Begović, B. (2011). *Institucionalni aspekti privrednog rasta*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
5. Berend, I. (2011). *Ekonomska povijest dvadesetog stoljeća: Ekonomski režimi od laissez-fairea do globalizacije*. Zagreb: Mate.
6. Bergsten, F., Freeman, C., Lardy, N., & Mitchell, D. (2009). *China's Rise: Challenges and Opportunities*. Washington DC: Peterson Institute for International Economics.
7. Bjelić, P. (2018). *Međunarodna trgovina*. Beograd: Centar za istraživačku delatnost Ekonomskog fakulteta.
8. Burda, M., & Wyplosz, C. (2012). *Makroekonomija*. Beograd: Centar za istraživačku delatnost Ekonomskog fakulteta.
9. Chang, H. J. (2016). *Loši samarićani: Bogate zemlje, uboge politike i pretnja svetu u razvoju*. Beograd: Vrt mali.

- 
10. Chang, H. J. (2014). *23 stvari koje vam neće reći o kapitalizmu*. Zagreb: Profil knjiga.
  11. Erić, O. (2018). *Zoniranje i razvoj u eri globalizacije*. Banja Luka: Prirodno-matematički fakultet.
  12. Frankopan, P. (2015). *The Silk Road: A New History of the World*. London: Bloomsbury Publishing.
  13. Gregory, P., & Stuart, R. (2014). *The Global Economy and its Economic Systems*. Boston: Cengage learning.
  14. Keynes, J. M. (2012). *Opšta teorija zaposlenosti, kamate i novca*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
  15. Klimova, N. Kozyrev, O., & Babkin, E. (2016). *Innovation in Clusters: Understanding Universities, Special Economic Zones, and Modeling*. Springer International Publishing.
  16. Kolodko, G. (2002). *Globalization and Catching-Up in Transition Economies*. New York: University of Rochester Press.
  17. Kovačević, R. (2016). *Međunarodne finansije*. Beograd: Centar za istraživačku delatnost Ekonomskog fakulteta.
  18. Krugman, P., & Obstfeld, M. (2009). *Međunarodna ekonomija: Teorija i politika*. Beograd: Data status.
  19. Milanovic, B. (2016). *Global inequality: A new approach for the age of globalization*. London: The Belknap press of Harvard university press.
  20. Miljković, D. (2008). *Međunarodne finansije*. Beograd: Centar za istraživačku delatnost Ekonomskog fakulteta.
  21. Mukherjee, A., Pal, P., Deb, S., Ray, S., & Goyal, T. (2016). *Special Economic Zones in India: Status, Issues and Potential*. New Delhi: Springer.
  22. Olson, M. (2010). *Uspon i sumrak naroda: Ekonomski rast, stagflacija i društvena rigidnost*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
  23. Piketty, T. (2015). *Kapital u XXI veku*. Novi Sad: Akademska knjiga.
  24. Popović, G., & Erić, O. (2014). *The Impact of Free Zones on Blanced Development of the EU*. Lambert Academic Publishing.
  25. Reinhart, C., Rogoff, K. (2011). *Ovog puta je drugačije*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
  26. Ricardo, D. (2012). *O principima političke ekonomije i oporezivanja*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
  27. Rodrik, D. (2013). *Paradoks globalizacije*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
  28. Sandmu, A. (2013). *Istorija ekonomskih ideja*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije.
  29. Smith, A. (1970). *Istraživanje prirode i uzroka bogatstva naroda*. Beograd: Kultura.
  30. Stiglitz, J. (2013). *Slobodan pad- Amerika, slobodna tržišta i slom svetske privrede*. Novi Sad: Akademska knjiga.
  31. Stiglitz, J. (2015). *Velika podela: Društva nejednakosti i šta da radimo sa njima*. Novi Sad: Akademska knjiga.
  32. Stiglitz, J. (2018). *Globalizacija i njene protivrečnosti: Antiglobalizacija u Trampovoj eri*. Beograd:
-



---

Miba Books.

33. Tao, Y., & Yuan, Y. (Eds.). (2016). *Annual Report on the Development of China's Special Economic Zones (2016): Blue Book of China's Special Economic Zones*. Singapore: Springer.
34. Tao, Y., & Lu, Z. (2018). *Special Economic Zones and China's Development Path*. Singapore: Springer.
35. Yuan, Y. (Ed.). (2017). *Studies on China's Special Economic Zones*. Singapore: Springer.

#### **Часописи и зборници радова:**

1. Aggarwal, A. (2004). Export Processing Zones in India: Analysis of the Export Performance. *Indian Council for Research on International Economic Relations (ICRIER) Working Paper No. 148*.
2. Aggarwal, A. (2010). Economic Impacts of SEZs: Theoretical Approaches and analysis on newly notified SEZs in India. *Munich Personal RePec Archive Paper No. 20902*.
3. Alder, S., Shao, L., & Zilibotti, F. (2013). The effect of economic reform and industrial policy in a panel of Chinese cities. *Center for Institutions, Policy and Culture in the Development Process, Working Paper, 207*. Retrieved from: [http://www.econ.uzh.ch/ipcdp/Papers/ipcdp\\_wp207.pdf](http://www.econ.uzh.ch/ipcdp/Papers/ipcdp_wp207.pdf)
4. Anđelković, A., & Barac, N. (23. Jun 2017). *Analiza konkurentnosti slobodnih zona u Republici Srbiji*. Rad prezentovan na XXII Naučnom skupu: Regionalni razvoj i demografski tokovi zemalja Jugoistočne Evrope. Retrieved from: [https://www.researchgate.net/publication/317958023\\_Analiza\\_konkurentnosti\\_slobodnih\\_zona\\_u\\_Republici\\_Srbiji](https://www.researchgate.net/publication/317958023_Analiza_konkurentnosti_slobodnih_zona_u_Republici_Srbiji)
5. Archibugi, D., & Pietrobelli, C. (2003). The Globalisation of Tehnology and its Implications for Developing Countries: Windows of opportunity of further burden?. *Tehnological Forecasting and social change* 70(9), 861-883. [https://doi.org/10.1016/S0040-1625\(02\)00409-2](https://doi.org/10.1016/S0040-1625(02)00409-2)
6. Barlet, W., & Krasniqi, B. (29-30 June 2018). *A regional Investment Agenda for the Western Balkans: Avoiding a race to the botom*. Paper presented 2018 at the LSEE-CEFTA Academic Network Wokrshop. Retrieved from: <https://www.lse.ac.uk/LSEE-Research-on-South-Eastern-Europe/Assets/Documents/Research/LSEE-CEFTA-Network/Bartlett-and-Krasniqi-Presentation.pdf>
7. Barlet, W., & Krasniqi, B. (28 September 2018). *Attracting FDI to the Western Balkans: Does Government Support for Special Economic Zones Inhibit Smart Specialisation?* Paper presented 2018 at the EIZ Conference. Retrieved from: <http://www.smartreiz.eu/system/wp-content/uploads/2018/09/Bartlett-Krasniqi-Ahmetbasic-Attracting-FDI-To-The-Western-Balkans.pdf>
8. Bell, T. W. (2016). *Special Economic Zones in the United States: From Colonial Charters, to Foreign-*



- 
- Trade Zones, Toward USSEZs *Buffalo Law Review*, 64, 959-1016. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2743774>
9. Benoga, M., & Sanchez-Robles, B. (2003). Foreign direct investment, economic freedom and growth: new evidence from Latin America. *European Journal of political economy*, 19(3), 529-545. [https://doi.org/10.1016/S0176-2680\(03\)00011-9](https://doi.org/10.1016/S0176-2680(03)00011-9)
  10. Borensztein, E., De Gregorio, J., & Lee, J. W. (1998). How does foreign direct investment affect economic growth?. *Journal of international Economics*, 45(1), 115-135. DOI: 10.1016/S0022-1996(97)00033-0
  11. Borozan, Đ., & Klepo, Ž. (2007). Free Zone-The Source of Socio-Economic Benefits. *Faculty of Economics Osijek Journal*, 3, 75-91. Retrieved from:  
<http://www.efos.unios.hr/repec/osi/journal/PDF/InterdisciplinaryManagementResearchIII/IMR3a3.pdf>
  12. Boyenge, S. (2007). ILO Database on Export Processing Zones (Revised). *International Labour Office Working paper*, 251(1), 1-31.  
Retrieved from: [https://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2007/107B09\\_80\\_engl.pdf](https://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2007/107B09_80_engl.pdf)
  13. Brown, J. (2018). Territorial (in) Coherence: Labour and Special Economic Zones in Lao's Border Manufacturing. *Wiley- Blackwell ANTIPODE*, 0(0), 1-20.
  14. Castilho, M., Menéndez, M., & Sztulman, A. (2018). Poverty Changes in Manaus: Legacy of a Brazilian Free trade zone?. *Review of Development Economics*, 23(1), 102-130.
  15. Chen, J. (1993). Social Cost-Benefit Analysis of China's Shenzhen Special Economic Zone. *Development Policy Review*, 11(3), 261-272 <https://doi.org/10.1111/j.14677679.1993.tb00041.x>
  16. Ciżkowicz, P., Ciżkowicz-Pękała, M., Pękała, P., & Rzońca. (2015). The Effect of Special Economic Zones on Employment and Investment: Spatial Panel Modelling Perspective. *NBP Working Paper*, 208, 1-46. Retrieved from: [https://www.nbp.pl/publikacje/materialy\\_i\\_studia/208\\_en.pdf](https://www.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/208_en.pdf)
  17. Cotula, L., & Moulán, L. (2018). Special Economic Zones: Engines of Development or Sites of Exploitation?. *Pubis Iied*, 2018. Retrieved from: <https://pubs.iied.org/pdfs/17481IIED.pdf>
  18. Creskoff, S., & Walkenhorst, P. (2009). Implications of wto Disciplines for Special Economic Zones in Developing Countries. *Policy Research Working Paper 4892*, 1-42. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-4892>
  19. Daudin, G., Morys, M., & O'Rourke, K. (2008). Europe and Globalization, 1870-1914. *Observatoire Français des Conjonctures Économiques* 2008-17, 1-35. Retrieved from:  
<https://www.ofce.sciencespo.fr/pdf/dtravail/WP2008-17.pdf>
  20. Defever, F., Reyes, J., Riaño, A., & Sánchez-Martin, M. (2018). Special Economic Zones and WTO Compliance: Evidence from the Dominican Republic. *City University of London Working Papers*, 17(4), 1-37.
  21. Dreher, A. (2006). Does globalization affect growth? Evidence from a new index of globalization. *Applied Economics* 38(10), 1091-1110. <https://doi.org/10.1080/00036840500392078>
  22. Džafić, Z. (2014). Business Environment- The Case of Western Balkans Countries. *Journal of Economic*
-



---

*and Business*, 12(2), 1-17.

23. Engman, M., Onodera, O., & Pinali, E. (2007). Export Processing Zones: Pasta and Future Role in Trade and Development. *OECD Trade Policy Working Paper* 53.
24. Ericson, A-S. (1970). An Analysis of Mexico's Border Industrialization Program. *Monthly Labour Review* 93(5), 33-40.
25. Gari, G. (2011). The Use of Free Zones for the Promotion of the Offshore Industry in MERCOSUR Countries: A Reasonable Choice?. *IDB-PB*, 138, 1-80.
26. Granados, J. (2003). Export Processing Zones and Other Special Regimes in the Context of Multilateral and Regional Trade Negotiations. *Occasional Paper* 20, 1-35. Retrieved from:  
<https://publications.iadb.org/en/export-processing-zones-and-other-special-regimes-context-multilateral-and-regional-trade>
27. Grubel, H. G. (1982). Towards a Theory of Free Economic Zones. *Weltwirtschaftliches Archiv* 118 (1), 39-61
28. Guang-Wen, M. (2005). Evolutionary Model of Free Economic Zones. *Chinese Geographical Science* 15(2), 103-112
29. Gygli, S., Haelg, F., Potrafke, N., & Sturm, J-E. (2019). The KOF Globalization Index-revised. *The Review of International Organizations* 14(3), 543-574. <https://doi.org/10.1007/s11558-019-09344-2>
30. Hamanda, K. (1974). An Economic Analysis of the Duty-Free Zone. *Journal of International Economics*, 4(3), 225-241. [https://doi.org/10.1016/0022-1996\(74\)90044-0](https://doi.org/10.1016/0022-1996(74)90044-0)
31. Hazakis, K. (2014). The Rationale of Special Economic Zones (SEZs): An Institutional Approach. *Regional Science Policy & Practice*, 6(1), 85-101.
32. Jayanthakumaran, K. (2003). Benefit-Cost Appraisals of Export Processing Zones: A Survey of the Literature. *Development Policy Review*, 21(1), 51-65. <https://doi.org/10.1111/1467-7679.00198>
33. Johanson, H., & Nilsson, L. (1997). Export Processing Zones as Catalysts. *World Development*, 25(12), 2115-2128. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(97\)001034](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(97)001034)
34. Joshi, S., & Narkhede, P. (2008). Special Economic Zones: Issues & Implications. *Parg Arun Narkaede*. Retrieved from:  
[https://www.researchgate.net/publication/228096216\\_Special\\_Economic\\_zones\\_Issues\\_Implications](https://www.researchgate.net/publication/228096216_Special_Economic_zones_Issues_Implications)
35. Johnson, A. (2006). The effects of FDI inflows on host country economic growth. *The Royal Institute of Technology. Centre of Excellence for studies in Science and Inovaion*. Retrieved from:  
<https://static.sys.kth.se/itm/wp/cesis/cesiswp58.pdf>
36. Jovanović, S., Patrichi, M., Horvat, I., Opreanu., Niculae, L., Meterna, L., et al. (2018). Danube Port Development Strategy & Network Formation. Guidelines for Industrial Developments Initiatives in Ports. *European union Danube Transitional Programme*, 5, 1-73. Retrieved from:



37. Kaplinsky, R. (1993). Export Processing Zones in the Dominican Republic: Transforming Manufactures into Commodities. *World Development* 21(11), 1851-1865. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(93\)90087-P](https://doi.org/10.1016/0305-750X(93)90087-P)
38. Kostadinović, I. & Petrović-Randelović, M. (2015). The Role and Importance of Free Zones in Economic Development: The Experience of the Republic of Serbia and The European Union. *Ekonomika*, 61(4), 97-108.
39. Kozomara, J. (2003). Slobodne zone- Oaze izvoznih podsticaja? *Ekonomski anali*, 44(157), 167-178.
40. Levin, M. (2013). Regimes of Dispossession: Steel Towns to Special Economic Zones. *International Institute for Social Studies*, 44(2), 387-401.
41. Lončar, J. (2008). Industrial, Free and Entrepreneurial Zones-Definition, Importance and Location Factors. *Geoadria*, 13(2), 187-206.
42. Lyroudi, K., Papanastasiou, J., & Vamvakidis, A. (2004). Foreign direct investment and economic growth in transition economies. *South-Eastern Europe journal of economics*, 2(1), 97-110.  
Retrieved from: <http://www.asecu.gr/Seeje/issue02/lyroudi.pdf>
43. Maddison, A. (2001). The World Economy: A Millennial Perspective. *OECD Development Center*.  
Retrieved from: [https://www.oecd-ilibrary.org/economics/the-world-economy\\_9789264189980-en](https://www.oecd-ilibrary.org/economics/the-world-economy_9789264189980-en)
44. Marandu, E., Mburu, P., & Amanze, D. (2017). Evolution of Free Economic Zones: A functional Taxonomy. *Archives of Business Research* 5(11), 43-53, doi: 10.14738/abr.511.3845
45. Marchetti, J. A., & Mavroidis, P. C. (2011). The Genesis of the GATS (General Agreement on Trade in Services). *The European Journal of International Law* 22(3), 689-721. doi:10.1093/ejil/chr051
46. Mecinger, J. (2003). Does foreign direct investment always enhance economic growth? *Kyklos*, 56(4), 491-508. <https://doi.org/10.1046/j.0023-5962.2003.00235.x>
47. Meng, G-W. (2005). Evolutionary Model of Free Economic Zones- Different Generations and Structural Features. *Chinese Geographical Science* 15(2), 103-112.
48. Moberg, L. (2014). The Political economy of Special Economic Zones. *Cambridge University Press*, 11(1), 167-190.
49. Monge González, R., Rosales Tijerino, J., & Arce Alpízar, G. (2005). Cost benefit analysis of the free trade zone system: the impact of foreign direct investment in Costa Rica. *Washington, US: OEA*.
50. Osmani, R. (2015). Improved Business Climate and FDI in the Western Balkans. *Journal of Economic and Social Studies*, 6(1), 1-19.
51. Pere, E., & Ninka, E. (2017). International Trade in Western Balkans Countries: Analysis Based on the Gravity Model. *The Wiiw Balkan Observatory Working Papers*, 126, 1-135 Retrieved from:
52. <https://wiiw.ac.at/international-trade-in-western-balkan-countries-analysis-based-on-the-gravity-model-dlp-4632.pdf>
53. Popovć, G., & Erić, O. (2012). Uticaj slobodnih zona na ekonomski rast zemalja Zapadnog Balkana.



- 
- Ekonomski vidici*, 4, 663-675. Retrieved from:  
<http://www.deb.org.rs/wp-content/uploads/2015/05/VIDICI-br-4-2012.pdf>
54. Popović, G., & Erić, O. (2018). Economic Development of the Western Balkans and European Union Investments. *Economic Research*, 31(1), 1539-1556. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2018.1498009>
55. Sanfey, P., Milatović, J., & Krešić, A. (2016). How the Western Balkans can catch up. *EBRD Working Paper*, 185(1), 1-44. Retrieved from:  
<https://www.ebrd.com/news/2016/how-the-western-balkans-can-catch-up.html>
56. Sanfey, P., & Milatović, J. (2018). *The Western Balkans in Transition: Diagnosing the Constraints on the Path to a Sustainable Market Economy*. Paper Presented 28 February 2018 at the Western Balkans Investment Summit. Retrieved from:  
<https://www.ebrd.com/documents/eapa/western-balkans-summit-2018-diagnostic-paper.pdf>
57. Shadikhodajev, S. (2011). International Regulation of Free Zones: An Analysis of Multilateral Customs and Trade Rules. *World Trade Review* 10(2), 189-216. doi: 10.1017/S1474745611000085
58. Shefiri, Ç., & Turan, G. (2018). Albanian Model of Free Zones: Implementation and Implications. *International Journal of Economics and Finance*, 10(5), 57-66.
59. Sigler, T. (2014). Panama's Special Economic Zones: Balancing Growth and Development. *Bulletin of Latin American Research*, 33(1), 1-15.
60. Torres, R. (2007). Free Zones and the World Trade Organization Agreement on Subsidies and Countervailing Measures. *Global Trade and Customs Journal*, 2(5), 217-223. Retrieved from:  
[http://www.freezones.org/gtcj\\_03-offprints%20torres.pdf](http://www.freezones.org/gtcj_03-offprints%20torres.pdf)
61. Vats, A. et al. (2018). Special Economic Zones as a tool for economic development. *Oliver Wyman*. Retrieved from:  
<https://www.oliverwyman.com/content/dam/oliver-wyman/ME/publications/Special-Economic-Zones.pdf>
62. Vitali, S., Glattfelder, J., & Battiston, S. (2011). The Network of Global Corporate Control. *PloS one* 6 (10), 2-6. Retrieved from:  
<https://journals.plos.org/plosone/article/file?id=10.1371/journal.pone.0025995&type=printable>
63. Wang, J. (2013). The economic impact of special economic zones: Evidence from Chinese municipalities. *Journal of development economics*, 101, 133-147. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2012.10.009>
64. Warr, P. (1989). Export Processing Zones: The Economics of Enclave Manufacturing. *The World Bank Research Observer*, 23(3).
65. Willmore, L. (1995). Export Processing Zones in the Dominican Republic: A Comment on Kaplinsky. *World Development*, 23(3).
66. Zeng, D. Z. (2016). Special economic zones: Lessons from the global experience. *PEDL Synthesis Paper Series*, 1, 1-9. Retrieved from:
-

---

[https://assets.publishing.service.gov.uk/media/586f9727e5274a130700012d/PEDL\\_Synthesis\\_Paper\\_Piece\\_No\\_1.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/586f9727e5274a130700012d/PEDL_Synthesis_Paper_Piece_No_1.pdf)

68. Zhang, K. H. (2001). Does foreign direct investment promote economic growth? Evidence from East Asia and Latin America. *Contemporary economic policy*, 19(2), 175-185.  
DOI: 10.1111/j.1465-7287.2001.tb00059.x

#### **Остале публикације и извори:**

1. Akinci, G. (2015). Special Economic Zones. *Washington DC: IFC-World Bank*. Retrieved from: <http://www.businessenvironment.org/dyn/be/docs/133/Session2.2Presentation2.2.1Akinci.pdf>
2. Altman, D. (10 July 2007). Economic Zones Not Always a Key to Riches. *The New York Times*. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/2007/07/10/business/worldbusiness/10ihtglob11.4.6598805.html?searchResultPosition=1>
3. Economic Development Board of Singapore. (2018). *Industries&Key Activities*. Retrieved from: <https://www.edb.gov.sg/>
4. Farole, T. (2006). *Special Economic Zones: Performanc, Policy and Practice- With a Focus on Sub-Saharan Africa*. The World Bank. Retrieved from: [http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Pubs/SpecialEconomicZones\\_Sep2010.pdf](http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/Pubs/SpecialEconomicZones_Sep2010.pdf)
5. Farole, T. (2011). *Special Economic Zones in Africa: Comparing Performance and Learning from Global Experience*. The World Bank. <https://doi.org/10.1596/9780-01-8213-8638-5>
6. Farole, T., & Akinci, G. (2011). *Special Economic Zones: Progress, Emerging Challenges and Future Directions*. The World Bank. <https://doi.org/10.1596/9780-8213-8763-4>
7. Hrvatska Narodna Banka. (2019). *Godišnje izvješće 2018*. Zagreb: HNB. Preuzeto sa: <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/godisnje-izvjesce>
8. International Finance Corporation. (2016). The World Bank Group's Experiences with SEZ and Way Forward: Operational Note. *The World Bank*.
9. International Labour Organization. (2017). *Global trends in EPZs/SEZs*. Retrieved from: [https://www.ilo.org/jakarta/WCMS\\_555942/lang--en/index.htm](https://www.ilo.org/jakarta/WCMS_555942/lang--en/index.htm)
10. Kennard, M., & Provost. C (25 July 2016). Inside the Corporate Utopias Where Capitalism Rules and Labor Laws Don't Apply. *In These Times*. Retrieved from: <http://inthesetimes.com/features/special-economic-zones-corporate-utopia-capitalism.html>



- 
11. Kolkin, D. (2018). Belarus: Comparative Research on Industrial Parks and Special Economic Zones. *EBRD*. Retrieved from:  
<https://www.ebrd.com/news/publications/special-reports/belarus-comparative-research-on-industrial-parks-and-special-economic-zones.html>
  12. Kover, R. (2018). Money laundering and tax evasion risks in free ports. *European Parliamentary Research Service*. Retrieved from:  
[http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/155721/EPRS\\_STUD\\_627114\\_Money%20laundry-FINAL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/155721/EPRS_STUD_627114_Money%20laundry-FINAL.pdf)
  13. Madani, D. (1999). *A Review of the Role and Impact of Export Processing Zones*. The World Bank.  
<https://doi.org/10.1596/18-13-9450-2238>
  14. Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa. (2009). *Zakon o slobodnim zonama u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Službeni glasnik BiH, broj 99/09.
  15. Министарство за економске односе и регионалну сарадњу (2018). *Извјештај о процјени утицаја прописа на Закон о слободним зонама*. Преузето са:  
Преузето са: [https://pscrpska.vladars.net/sr/Pages/\\_Ria.aspx](https://pscrpska.vladars.net/sr/Pages/_Ria.aspx)
  16. Mullan, C. (11 October 2018). Global Free Zones of the Year 2018. *The Financial Times: FDI Magazine*. Retrieved from:  
<https://www.fdiintelligence.com/Rankings/fDi-s-Global-Free-Zones-of-the-Year-2018-the-winners>
  17. Narodna Banka Srbije. (2019). Statistika. *Beograd: NBS*.  
Preuzeto sa: <https://www.nbs.rs/internet/cirilica/80/index.html>
  18. National Statistical Committee of the Republic of Belarus. (2019). Statistical Yearbook of the Republic of Belarus 2019. *Minsk: BELSTAT*. Retrieved from:  
[https://www.belstat.gov.by/en/ofitsialnaya-statistika/publications/statistical-publications-data-books-bulletins/public\\_compilation/](https://www.belstat.gov.by/en/ofitsialnaya-statistika/publications/statistical-publications-data-books-bulletins/public_compilation/)
  19. O' Carrol, L., & Davies, R. (2 July 2019). Belfast Could Be Singapore Style Tax Free Zone, Says Johnson. *The Guardian*. Retrieved from:  
<https://www.theguardian.com/politics/2019/jul/02/boris-johnson-jeremy-hunt-accused-of-trying-to-trying-to-turn-uk-into-tax-haven-freeports>
  20. Pattison, P. (21 November 2016). Samsung and Panasonic Accused Over Supply Chain Labor Abuses in Malaysia. *The Guardian*. Retrieved from:  
<https://www.theguardian.com/global-development/2016/nov/21/samsung-panasonic-accused-over-supply-chain-labour-abuses-malaysia>
-

- 
21. Rodrik, D. (6 November 2017). Rescuing Economics from Neoliberalism. *Boston Review*. Retrieved from: <http://bostonreview.net/class-inequality/dani-rodrik-rescuing-economics-neoliberalism>
  22. Stiglitz, J. (30 May 2019). Neoliberalism Must Be Pronounced Dead and Buried. Where Next? *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/business/2019/may/30/neoliberalism-must-be-pronounced-dead-and-buried-where-next>
  23. Shenzhen Statistics Bureau. (2017). *Shenzhen Statistical Yearbook 2016*. Retrieved from: <http://www.sz.gov.cn/cn/xxgk/zfxxgj/tjsj/tjnj/201701/W020170120506125327799.pdf>
  24. Standing Committee for Economic and Commercial Cooperation of the Organization of Islamic Cooperation. (2017). Special Economic Zones in the OIC Region: Learning from Experience. *COMCEC Coordination Office*. Retrieved from: [http://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2018/11/Special\\_Economic\\_Zones\\_in\\_the\\_OIC-Region.pdf](http://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2018/11/Special_Economic_Zones_in_the_OIC-Region.pdf)
  25. Tharoor, I. (9 September 2019). What an African Free-Trade Deal Means for the World. *The Washington Post*. Retrieved from: <https://www.washingtonpost.com/world/2019/09/09/what-an-african-free-trade-deal-means-world/>
  26. The Organization for Economic Co-operation and Development. (2017). Tracking Special Economic Zones in the Westrn Balkans. Objectives, Features and Key Challenges. *Paris: OECD*. Retrieved from: [http://www.oecd.org/south-east-europe/SEZ\\_WB\\_2017.pdf](http://www.oecd.org/south-east-europe/SEZ_WB_2017.pdf)
  27. The United Nations Industrial Development Organization. (2015). Economic Zones in the ASEAN. Industrial Parks, Special Economic Zones, Eco Industrial Parks, Innovation Districts as Strategies for Industrial Competitiveness. *New York: UNIDO*. Retrieved from: [https://www.unido.org/sites/default/files/201508/UCO\\_Viet\\_Nam\\_Study\\_FINAL\\_0.pdf](https://www.unido.org/sites/default/files/201508/UCO_Viet_Nam_Study_FINAL_0.pdf)
  28. United Nations Conference for Trade and Development. (2019). World Investment Report 2019. *Geneva: UNCTAD*. Retrieved from: <https://investmentpolicy.unctad.org/publications/1204/world-investment-report-2019---special-economic-zones>
  29. Vats, A., DeClerq, M., Clements, S., & Chen, X. (2018). Special Economic Zones as a tool for economic development. *Oliver Wyman*. Retrieved from: <https://www.oliverwyman.com/content/dam/oliver-wyman/ME/publications/Special-Economic-Zones.pdf>
  30. Vidal, J. (30 April 2012). Are Export Processing Zones the New Sweatshops, or Drivers for Development?. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2012/apr/30/export-processing-zones->
-



31. Vlada Republike Hrvatske (2013). *Zakon o slobodnim zonama*. Zagreb: Narodne novine, broj 148/13.
32. Vlada Republike Hrvatske (2019). *Izvešće o poslovanju slobodnih zona u Republici Hrvatskoj u 2018. godini*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
33. Vlada Republike Hrvatske (2019). *Izvešće o poslovanju slobodnih zona u Republici Hrvatskoj u 2017. godini*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
34. Vlada Republike Hrvatske (2016). *Izvešće o poslovanju slobodnih zona u Republici Hrvatskoj u 2015. godini*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
35. Vlada Republike Hrvatske (2014). *Izvešće o poslovanju slobodnih zona u Republici Hrvatskoj u 2013. godini*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
36. Vlada Republike Hrvatske (2013). *Izvešće o poslovanju slobodnih zona u Republici Hrvatskoj u 2011. i 2012. godini*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
37. Vlada Republike Srbije. (2006). *Zakon o slobodnim zonama*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije, broj 62/06.
38. Vlada Republike Srbije. (2018). *Strategija razvoja slobodnih zona u Republici Srbiji za period od 2018. do 2022. godine*. Beograd: Službeni glasnik Republike Srbije, broj 48/18.
39. Vlada Republike Srbije. (2020). *Izveštaj o poslovanju slobodnih zona u Republici Srbiji*. Preuzeto sa: <http://www.usz.gov.rs/page/dokumenti>
40. Влада Републике Српске (2016). *Стратегија подстицања страних улагања у Републику Српску од 2016. до 2020*. Бања Лука: Службени гласник Републике Српске, број 56/16.
41. Влада Републике Српске. (2018). *Закон о слободним зонама у Републици Српској*. Службени гласник Републике Српске, број 1/18.
42. United Nations. (2019). *Woorld Economic Situation and Prospects 2019*. Retrieved from: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world-economic-situation-and-prospects-2019/>
43. United Nations. (2020). *Growth in United Nations Membership, 1945-present*. The United Nations. Retrieved from: <https://www.un.org/en/sections/member-states/growth-united-nations-membership-1945-present/index.html>
44. United Nations. (2020). *LDC Identification Criteria & Indicators*. Retrieved from: <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category/ldc-criteria.html>
45. United Nations Conference on Trade and Development. (2016). *Development and Globalization: Facts and Figures*. UNCTAD. Retrieved from: <https://stats.unctad.org/Dgff2016/DGFF2016.pdf>
46. United Nations Conference on Trade and Development. (2020). *Statistics*. UNCTADA. Retrieved from: [https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS\\_ChosenLang=en](https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx?sCS_ChosenLang=en)



- 
47. United Nations Conference on Trade and Development. (2018). *Transnational Corporations: Investment and Development*. Retrieved from: [https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diae2018d4\\_en.pdf](https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diae2018d4_en.pdf)
  48. World Bank. (1992). *Export Processing Zones. Policy and Research Series, 20*. The World Bank.
  49. World Bank. (2008). *Special Economic Zones: Performance, Lessons, Learned and Implications for Zone Development*. *The World Bank*. Retrieved from: <http://documents.worldbank.org/curated/en/343901468330977533/Special-economic-zone-performance-lessons-learned-and-implication-for-zone-development>
  50. World Bank. (2017). *Special Economic Zones: An Operational Review of their Impacts*. *The World Bank*. Retrieved from: [https://www.theciip.org/sites/ciip/files/documents/SEZ%20Report\\_2017.pdf](https://www.theciip.org/sites/ciip/files/documents/SEZ%20Report_2017.pdf)
  51. World Bank. (2019). *Western Balkans Labour Trends*. *The World Bank*. Retrieved from: [https://www.seejobsgateway.net/sites/job\\_gateway/files/Western%20Balkans%20Labor%20Market%20Trends%202019.pdf](https://www.seejobsgateway.net/sites/job_gateway/files/Western%20Balkans%20Labor%20Market%20Trends%202019.pdf)
  52. World Bank. (2019). *World Development Report 2020. Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. *The World Bank*. Retrieved from: <http://pubdocs.worldbank.org/en/124681548175938170/World-Development-Report-2020-Draft-Report.pdf>
  53. World Bank. (2019). *Western Balkans Regular Economic Report. Reform Momentum Needed*. *The World Bank*. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/en/region/eca/publication/western-balkans-regular-economic-report>
  54. World Bank. (2020). *World Bank Country and Lending Group*. *The World Bank*. Retrieved from: <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>
  55. World Trade Organization. (1986). *The General Agreement on Tariffs and Trade*. World Trade Organization. Retrieved from: [https://www.wto.org/english/docs\\_e/legal\\_e/gatt47](https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47).
  56. World Trade Organization. (1991). *Services Sectorial Classification List*. *The World Trade Organization*. Retrieved from: [https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE\\_Search/FE\\_S\\_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=179576&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=True&HasSpanishRecord=True](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=179576&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=True&HasSpanishRecord=True)
  57. World Trade Organization. (2020). *World Trade Statistical Review 2020*. The World Trade Organization. Retrieved from: [https://www.wto.org/english/res\\_e/statis\\_e/wts2020\\_e/wts20\\_toc\\_e.htm](https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2020_e/wts20_toc_e.htm)
  58. World Trade Organization. (2020). *The Agreement on Subsidies and Countervailing Measures*. The World Trade Organization. Retrieved from: [https://www.wto.org/english/docs\\_e/legal\\_e/24-scm.pdf](https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/24-scm.pdf)
  59. World Trade Organization. (2020). *The General Agreement on Trade in Services*. *The World Trade*
-



Organization. Retrieved from: [https://www.wto.org/english/tratop\\_e/serv\\_e/gatsintr\\_e.htm](https://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/gatsintr_e.htm)

60. Zeng, D. (2010). Building Engines for Growth and Competitiveness in China: Experience with Special Economic Zones&Industrial Clusters. *The World Bank*. Retrieved from: <https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/978-0-8213-84329>
61. Zeng, D. (2015). Global experiences with special economic zones: focus on China and Africa. *The World Bank Policy Research Working Paper*, 7240, 1-24. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-7240>

Избор литературе је одговарајући?

ДА

НЕ

#### IV.4 Циљеви истраживања

##### Научни циљеви истраживања

Тестирањем и доказивањем хипотезе истраживања стећи ће се нове спознаје у вези са утицајем слободних зона на економски раст земаља у развоју. Резултати истраживања даће одговоре на питања: Да ли због ефеката који проистичу из раста трговине слободне зоне утичу на економски раст земаља у развоју? Који су ефекти пословања слободних зона у земљама у развоју? Да ли земље у развоју имају користи од пословања слободних зона? Оригинални научни допринос истраживања односи се на доказивању хипотезе да успостављање слободних зона у земљама у развоју, уз услов интегрисаности националне економије у рад зона, ствара претпоставке за одржив и инклузиван економски раст, мјерен БДП-ом per capita. Слободне зоне статистички значајно утичу на економски раст и развој неразвијених, односно, сиромашних земаља.

Бројна емпиријска истраживања која се наводе у пријави докторске дисертације (Wang 1989, Chen 1993, Willmore 1995, Johansson & Nilsson 1997, Jayanthakumaran 2003, Mongé-Gonzales, Rosales-Tijerino, & Arce-Alpizar 2005 и др.) потврдила су наведену тезу, да су слободне зоне имале одлучујући утицај на повећање производње, раст извоза и запослености, а тиме и на економски раст у наведеним земљама.

Вишим стопама економског раста неразвијених земаља и њиховим преласком у групу земаља у развоју, према критеријумима економског раста, ефекти слободних зона на економски раст се смањују. Прије свега, због слабог ефекта „преливања“ (*spillover effect*), као и високе стопе репатријације профита. Ефекат „преливања“ постаје најзначајнији интегративни фактор позитивног утицаја слободних зона на економски раст земаља у

развоју.

Уколико национална економија земље домаћина није интегрисана у функционисање слободних зона, губи се замајац за инклузиван и одржив економски раст. Стога је битно пронаћи одговарајући оквир пословања слободних зона који ће на ефективан начин омогућити већи степен интеграције националне економије земаља у развоју у рад слободних зона.

Такође, допринос истраживања представља и избор статистичких показатеља који ће се користити у истраживању. Бројна емпиријска истраживања (World Bank, OECD, ADB, UNCTAD, UNIDO, COMCEC, EBRD) фокусирали су се на „локални“ утицај слободних зона, односно, утицај на економски раст у подручјима гдје слободне зоне функционишу. Истраживање које ће бити спроведено обухвата утицај који слободне зоне имају на економије изабраних земаља у развоју.

Избором статистичких показатеља у истраживању обезбједиће добијање свеобухватнијих резултата утицаја слободних зона на националном, а не само на локалном нивоу, у земаљама у развоју.

### **Друштвени циљеви истраживања**

Друштвени циљеви истраживања односе се на директне или индиректне користи које ће имати држава, академска заједница, компаније и цјелокупна јавност, и то:

1. Детаљније упознавање са карактеристикама, специфичностима и механизмом функционисања слободних зона, које представљају фактор који утиче на економски раст земаља у развоју;
2. Упознавање са искуствима земаља у развоју у примјени концепта економског развоја на бази слободних зона, као и са различитим типовима слободних зона који функционишу у свијету;
3. Указивање креаторима економских политика у Босни и Херцеговини на избор одговарајућег оквира слободних зона који би имао позитиван утицај на економски раст.

Ентитетске владе у БиХ препознале су значај слободних зона, као инструмента економске политике у приливу инвестиција, повећању продуктивности радне снаге, производње, извоза а тиме и националног производа. Усвојени стратешки документи и законски и подзаконски прописи представљају оквир развоја слободних зона, али са одређеним



недостацима. Прије свега у политици зонарања и прецизнијег дефинисања уговорних односа између Босне и Херцеговине, односно, етитетских влада и компанија имају интерес за пословање у зонама.

Такође, кандидат се залаже да је потребно агресивнијом кампањом на међународним економским форумима презентовати политику привлачења страних инвестиција и оквира функционисања слободних зона у Босни и Херцеговини, јер мултинационалне компаније, у многим случајевима, нису упознате са могућностима наведеног начина инвестирања у Босну и Херцеговину.

Наведене смјернице, односе се и на израду стратешких докуманата, законских и подзаконских аката, који служе стварању повољног амбијента за успостављање слободних зона и привлачења инвестиција у њих, узимајући у обзир економске, те шире друштвене и политичке критеријуме.

**Циљеви истраживања су одговарајући?**

ДА

НЕ

#### IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

##### Главна Хипотеза

Успостављање слободних зона у земљама у развоју, уз услов интегрисаности националне економије у рад зона, ствара претпоставке за одржив и инклузиван економски раст.

##### Помоћне хипотезе

1. Ефективан и добро конципиран модел функционисања слободних зона позитивно утиче на прилив страних и домаћих инвестиција у земљама у развоју.
2. Избор одговарајућег оквира слободних зона доприноси расту извоза и запослености, а тиме повећања БДП per capita у земљама у развоју.

**Хипотезе истраживања су јасно дефинисане?**

ДА

НЕ

#### IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Аналитичким методама потврдиће се хипотеза да слободне зоне имају утицај на повећање трговинске размјене, и посљедично, на економски раст земаља у развоју ceteris paribus. Испуњавање наведене претпоставке односи се, прије свега, на појаву ефеката „преливања“ као важне претпоставке одрживог и инклузивног економског раста.

Да би се омогућила пуна интегрисаност националних економија земаља у развоју у рад слободних зона, потребно је успостављање de facto и de iure легислативног и институционалног оквира.

Такође, потребно је експлицитно дефинисати економске политике како би слободне зоне биле инструмент индустријске политике којим се ефикасно утиче на пуну интегрисаност националне економије и обезбјеђују бенефити за земље у развоју у којима слободне зоне функционишу.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос?  ДА  НЕ

#### IV.7 План рада и временска динамика

АКТИВНОСТИ ИЗРАДЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ	ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД							
	2020 V-VII	2020 VII-X	2020 X-XII	2020/2021 XII-II	2021 II-IV	2021 IV-V	2021 V-VII	2021 VII-IX
Прикупљање литералног материјала из одабраног подручја истраживања	2 МЈЕСЕЦА							
Проучавање литералног материјала, досадашњих теоријских и емпиријских налаза и обликовање истраживачке теме		3 МЈЕСЕЦА						
Дефинисање предмета истраживања, циљева истраживања, радних хипотеза, модела истраживања			2 МЈЕСЕЦА					
Израда теоријског дијела докторске дисертације				2 МЈЕСЕЦА				
Припремање емпиријског истраживања (прикупљање података из примарних и секундарних извора)					2 МЈЕСЕЦА			
Статистичка анализа прикупљених података						1 МЈЕСЕЦ		
Анализа и интерпретација добијених резултата истраживања и обликовање закључака							2 МЈЕСЕЦА	
Преглед рада од стране ментора и осталих чланова комисије и исправка рада на основу добијених сугестија								2 МЈЕСЕЦА

План рада и временска динамика су одговарајући?  ДА  НЕ



#### IV.8 Метод и узорак истраживања

Приликом научног истраживања и презентовања добијених резултата у овом раду, кандидат ће користити адекватне научне методе. Неопходност коришћења научних метода огледа се у прецизнијем и тачнијем обједињавању свих извора података у кохерентну цјелину како би се истражио проблем и испунио циљ истраживања. Прикупљање потребних података укључује анализу стручне литературе, научних чланака и годишњих публикација које се односе на предмет истраживања.

У основи, кандидат полази од методе апстракције. Овом методом из анализе искључује све што је небитно а фокусира се, у конкретном примјеру на утицај који слободне зоне имају на економски раст и трговину земаља у развоју. Апстракцијом се долази до модела који одражава тенденцију развоја посматраних појава. На дефинисани модел примјењује се економска анализа чији је основни задатак да успостави законитост између варијабли од којих је модел сачињен.

Економска анализа представља приступ који почиње са скупом претпоставки и тада логички изводи предвиђања о економском понашању појединаца, субјеката или националне економије. Тим поступком врши се анализа међусобног односа појединих економских категорија (варијабли), па потом изводе закључци и закономјерности, те формирају комплекснији ставови о функционисању економских процеса.

Примјеном економске анализе на дефинисани модел, кандидат детерминише однос између посматраних варијабли:

*Метод анализе* користи да би сложену цјелину слободних зона рашчланио на працијалне дјелове, односно, анализирао садржај, структуру и међусобне релације унутар слободних зона.

Примјеном генеричке анализе, кандидат ће истражити настанак и развој слободних зона.

*Дедуктивну методу* користи како би на основу општих сазнања проблему истраживања, односно утицају слободних зона на економски раст и трговину земаља у развоју, стекао посебна сазнања са неупоредиво већим степеном тачности и поузданости.

У истраживању ће се на основу емпиријског истраживања уз помоћ статистичких метода, прије свега, корелационе и регресионе анализе, извршити друге и сложеније анализе:

- дескриптивна анализа,

- панел анализа,
- економетријски тестови и тестови узрочности.

На основу извршених анализа обезбједиће се услови за општи закључак о релацији између слободних зона и економског раста земаља у развоју.

Прикупљање секундарних извора података фокусирано је на податке из званичних статистичких агенција, међународних финансијских и нефинансијских институција, централних банака, релевантних интернет страница (IMF, WB, Eurostat, OECD, EBRD, ILO, ADB, HNB, CBWiH, BELSTAT, NBS и др.).

Незаобилазани секундарни извори података су свакако актуелни реферисани научни и стручни чланци, књиге, те остале публикације чији су садржаји везани за подручје ове истраживачке теме.

Метод и узорак су одговарајући?

ДА

НЕ

#### IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

--

Услови за експериментални рад су одговарајући?

ДА

НЕ

#### IV.10 Методе обраде података

Методе истраживања су адекватне постављеном проблему и хипотезама.

Предложене методе су одговарајући?

ДА

НЕ

**V ЗАКЉУЧАК**

Кандидат је подобан	<input checked="" type="checkbox"/> ДА	<input type="checkbox"/> НЕ
Тема је подобна	<input checked="" type="checkbox"/> ДА	<input type="checkbox"/> НЕ

*Образложење:*

Ова докторска дисертација представља научну обраду актуелне теме „Утицај слободних зона на економски раст земаља у развоју“.

Постављене су функционалне, јасне и одрживе хипотезе. Предмет и циљ истраживања



добро су структурирани и усаглашени са насловом. Извршен је адекватан избор научних метода и селекција литературе. Резултати истраживања ће обогатити научни и практични фондус у БиХ и ЗЗБ.

Цијенећи ове, као и остале наводе из овог Извјештаја, комисија даје *позитивну оцјену* *подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације кандидата Марјанац Дразена.*

Датум: 18.09.2020. године.

---

Предсједник комисије

Проф др Горан Поповић, редовни професор  
Уже научне области: Међународна економија,  
Теоријска економија

---

Члан 1

Проф др Васиљ Жарковић, ванредни професор  
Уже научна област: Међународна економија

---

Члан 2

Проф др Радован Ковачевић, редовни професор  
Уже научна област: Међународни економски  
односи